

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU (W JĘZYKU POLSKIM)

Jak wiadomo, najważniejsi reprezentanci polskiej opozycji antykomunistycznej, wywodzący się z bardzo różnych obozów politycznych, pod koniec ostatniej dekady PRL zgodnie zaakceptowali wolnorynkowy program przemian ustrojowych. Najważniejszym celem proponowanego projektu jest szczegółowa analiza idei tworzonych przez dysydentów i ich środowiska w dwóch ostatnich dekadach PRL (w latach 1968-1989). Realizacja planowanych badań pozwoli lepiej zrozumieć genezę ideologii towarzyszącej polskiej transformacji, a także źródła wyobraźni politycznej większości polskich elit po 1989 roku.

W trakcie planowanych badań zamierzam skupić się nie na myśli konkretnych jednostek czy środowisk, ale na ideach, wokół których w ostatnich dwóch dekadach PRL organizowały się wrogie wobec PRL myśli społeczno-polityczne. Idee, które – na podstawie dobrze potwierdzonej we wstępnych badaniach hipotezy – zaliczam do najważniejszych to: „totalitaryzm”, „demokracja”, „socjalizm”, „kapitalizm”, „naród”, „katolicyzm”, „lewica”, „prawica”, „liberalizm”, „Europa”, „rynek” a przede wszystkim „społeczeństwo obywatelskie”. To właśnie te najbardziej podstawowe „cegiełki”, przy pomocy których zbudowane zostały dysydenckie światopoglądy, ewolucja ich znaczeń i sensów, kontekstów, w jakich się pojawiają, stanowić będzie nić przewodnią mojej analizy.

Badanie historii idei tworzonych przez polską inteligencję w latach 1968-1989 byłoby niepełne bez uwzględniania międzynarodowego kontekstu ich powstawania. Dlatego chciałbym odpowiedzieć na trzy ważne pytania: 1) W jak dużym stopniu dominacja ideologii neoliberalnej, która na Zachodzie rozpoczęła się w ostatnim ćwierćwieczu XX wieku, wpłynęła na przemiany ideowe polskiej inteligencji opozycyjnej? 2) Jakie miejsce w wielkich debatach politycznych toczonych w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej zajmowała refleksja społeczna polskiej inteligencji opozycyjnej? 3) Na ile ewolucja ideowa polskiej opozycji w ostatnich dwóch dekadach Polski Ludowej okazuje się zbieżna z dokonującą się w tym samym czasie ewolucją dysydenckich środowisk w innych krajach bloku wschodniego i wybranych środowisk politycznych działających na Zachodzie?

W trakcie realizacji projektu powstanie monografia naukowa, która będzie stanowić ważny wkład w literaturę naukową poświęconą historii opozycji w PRL. Nie istnieje dotychczas praca poświęcona całościowej analizie ewolucji idei tworzonych przez polską inteligencję opozycyjną w dwóch ostatnich dekadach Polski Ludowej. W związku z tym, że integralną część projektu stanowią badania nad wzajemnymi związkami ideologii polskiej opozycji antykomunistycznej i przemian w polityce, ekonomii i innych naukach społecznych, które w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych dokonywały się w świecie zachodnim, wyniki moich badań będą miały znaczenie daleko wykraczające poza horyzont zainteresowań polskiej humanistyki.